

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Gävleborgs län

Juni 2019

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Innehåll

Om småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Gävleborgs län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Gävleborgs län	5
<i>Näringslivet i Gävleborgs län</i>	5
Småföretagsbarometern – Gävleborgs län	7
<i>Konjunkturindikatorn</i>	7
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	11
<i>Omsättning</i>	12
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser	17

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Gävleborgs län

- **Småföretagskonjunkturen** har försämrats något sedan förra året och tillväxttakten för Gävleborgs län är lägre än för riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är mycket positiva och företagen förväntar sig en kraftigt ökad tillväxttakt i länet.
- **Sysselsättningstillväxten** i Gävleborg har återhämtat sig sedan fjolårets nedgång och företagen har upplevt en ökad tillväxttakt under året som gått. Utvecklingen har varit starkare i länet jämfört med riksgenomsnittet och företagen i Gävleborg tror på en fortsatt ökad sysselsättningstillväxt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxttakten i orderingången** har mattats av under det senaste året, men företagen i Gävleborg ligger fortsatt över riksgenomsnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är, precis som riket som helhet, en ökad tillväxttakt.
- **Omsättningstillväxten** i Gävleborgs län är fortsatt positiv men har försvagats sedan den senaste undersökningen. Tillväxttakten i länet ligger under landets genomsnittliga utveckling för de senaste tolv månaderna men förväntningarna för det kommande året är att tillväxttakten ska öka.
- **Tillväxten i lönsamheten** är oförändrad sedan fjolårets mätning och tillväxttakten är högre i länet än för riket som helhet. Prognosen för det kommande året ser mycket positiv ut och nära hälften av företagen i Gävleborg förväntar sig en förbättrad lönsamhet.
- I Gävleborgs län anser 69 procent att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, jämfört med riksgenomsnittet på 68 procent.
- De två främsta **tillväxthindren** för småföretagen i Gävleborgs län är svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft och höga arbetskraftskostnader. Var tredje företag anser att svårigheten att hitta lämplig arbetskraft är det största hindret. Även höga arbetskraftskostnader och tuff konkurrens hindrar möjligheten för expansion.

Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Gävleborgs län

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. Företagens högt ställda förväntningar har alltså inte införlivats under året, vilket också förklarar varför företagen nu ytterligare reviderat ned förväntningarna inför de kommande tolv månaderna. Det är framför allt sysselsättningen som ökat långsammare än förväntat. Även orderingång och omsättning har utvecklats svagare. En trolig förklaring till att tillväxttakten avtagit under året är, liksom tidigare år, att många småföretag redan har nått sina kapacitetstak. Svårigheter att hitta personal med rätt kompetens och höga kostnader för att ha anställda är exempel på utmaningar som gör det svårt för företag att expandera och att på kort tid anpassa och förändra produktionstakten.

Det är andra året i rad som konjunkturindikatorn minskar och den är nu på lägsta nivån sedan 2013, det vill säga efterdyningarna av eurokrisen. Småföretagen upplever trots det en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

Näringslivet i Gävleborgs län

Näringslivet i Gävleborg består av företag verksamma inom olika branscher, allt från tillverkningsindustri inom stål, skog och papper till företag inom besöksnäring, handel, kulturella och kreativa näringar, it-näringar och livsmedelsproduktion.

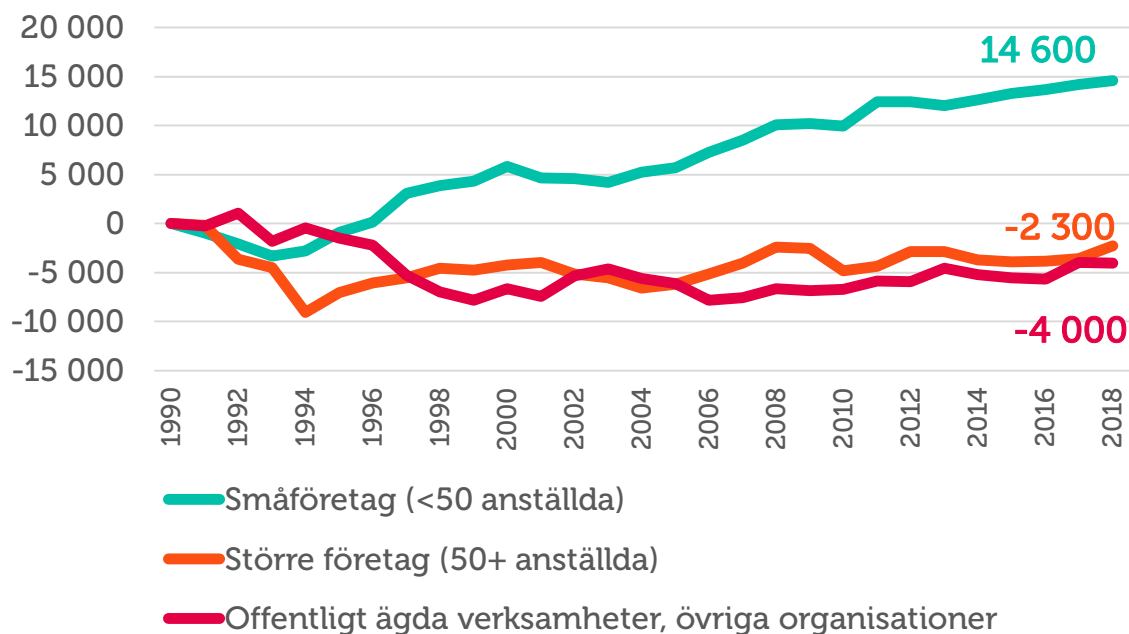
Skogsindustrin med relaterade verksamheter förblir en viktig näring och de gröna näringarna har stor betydelse i regionen. Delar av länet har en negativ befolkningsutveckling och högre arbetslöshet som följd. Tillgänglighet till tätare arbetsmarknadsregioner har ofta lyfts fram som avgörande för att motverka befolkningsminskning. I detta avseende har infrastrukturen en mycket viktig genomfarts- och transitfunktion.

Under det senaste året har konjunkturutvecklingen varit mindre positiv och lägre än genomsnittet för riket. Till viss del är detta en följd av politisk och ekonomisk oro i vår omvärld, men det är också relaterat till demografi- och näringslivsstrukturen i länet. Fler nya företag i regionen samt generations- och ägarskifte i befintliga företag är viktigt för näringslivsdynamiken.

Den lokala näringslivspolitikerna, genom bland annat länsstyrelsen, arbetar för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen samt uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättnings-tillväxten i Gävleborgs län. En förklaring till att sysselsättningen i mindre företag ökar är att antalet småföretag har ökat under senare år, se figur 2.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Gävleborg län sedan 1990 (källa: SCB)¹

Eva Cooper regionchef Företagarna Gävleborg

Företag och företagare är beroende av duktiga medarbetare för att deras företag ska kunna växa. Kompetensbristen är företagets största tillväxthinder och problemet har under de senaste åren fortsatt att tillta. Bristen på arbetskraft med rätt erfarenhet och kompetens är så allvarlig att det påverkar konjunkturen i negativ riktning.

Kompetensbristen innebär helt enkelt att företagen slutar växa. I Gävleborg uppger var tredje företagare att svårigheten att hitta rätt arbetskraft är ett tillväxthinder – fler än i riket i snitt. Alla aktörer måste nu samla kraft för att matchningen på arbetsmarknaden ska fungera bättre. Företagen i Gävleborg vill anställa, låt oss jobba för att de lyckas!

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

Småföretagsbarometern – Gävleborgs län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

För att få en sammanlagd bild över konjunkturläget hos småföretagen i Gävleborgs län kommer utvecklingen inom sysselsättning, orderingång och omsättning redovisas. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Vid 2018 års undersökning ökade konjunkturindikatorn för länet, vilket placerade Gävleborg över riksgenomsnittet. Konjunkturläget har försämrats något under de senaste tolv månaderna och den sammanvägda konjunkturindikatorn för Gävleborgs län blir i årets mätning 58, jämfört med 72 i fjol. Utfallet i årets undersökning blev därmed inte som företagen i länet förväntade sig i fjolårets mätning. Då trodde de på en kraftigt ökad tillväxttakt till ett nettotal på 93. Även i riket som helhet har konjunkturindikatorn mattats av till ett nettotal på 61.

Företagen ser mycket positivt på framtiden med en prognos i tillväxttakten som landar på ett nettotal om 100 för de kommande tolv månaderna, se figur 2.

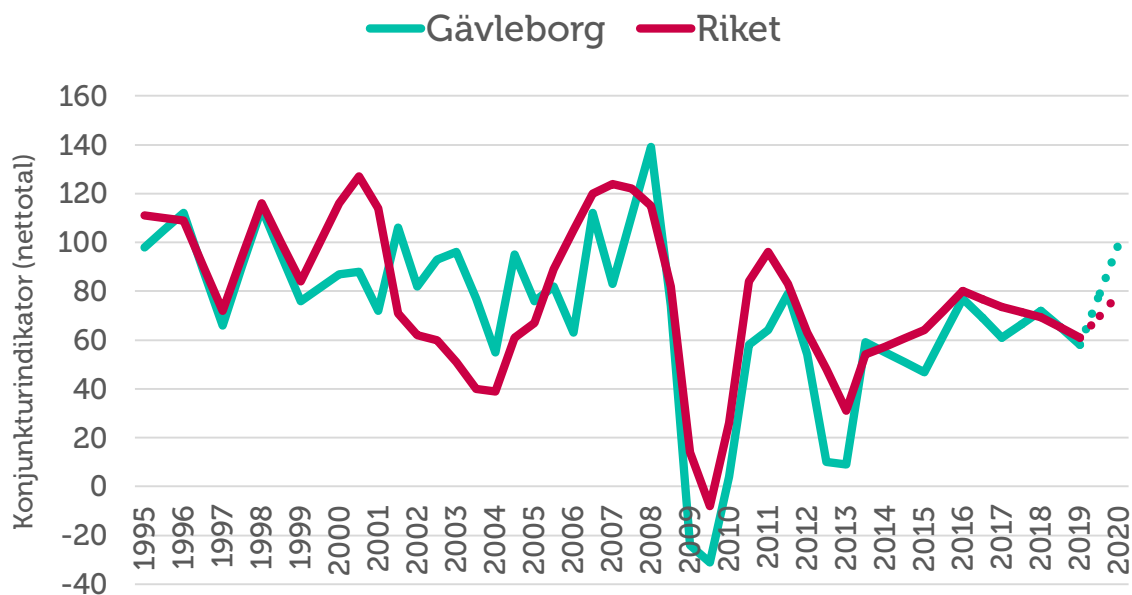
Jonas Ahlberg och Katarina Helling, JobMeal Gävle AB

Vi upplever att det fortfarande är ett starkt läge och att företagen går bra. Att vara företagare i länet är det roligast man kan vara, man vaknar varje morgon med en känsla av att man uträttar något bra varje dag. Vårt arbetstempo är helt normalt, och vår planering håller för det mesta – så vi alla känner att vi hinner med våra arbetsdagar på ett hälsosamt sätt.

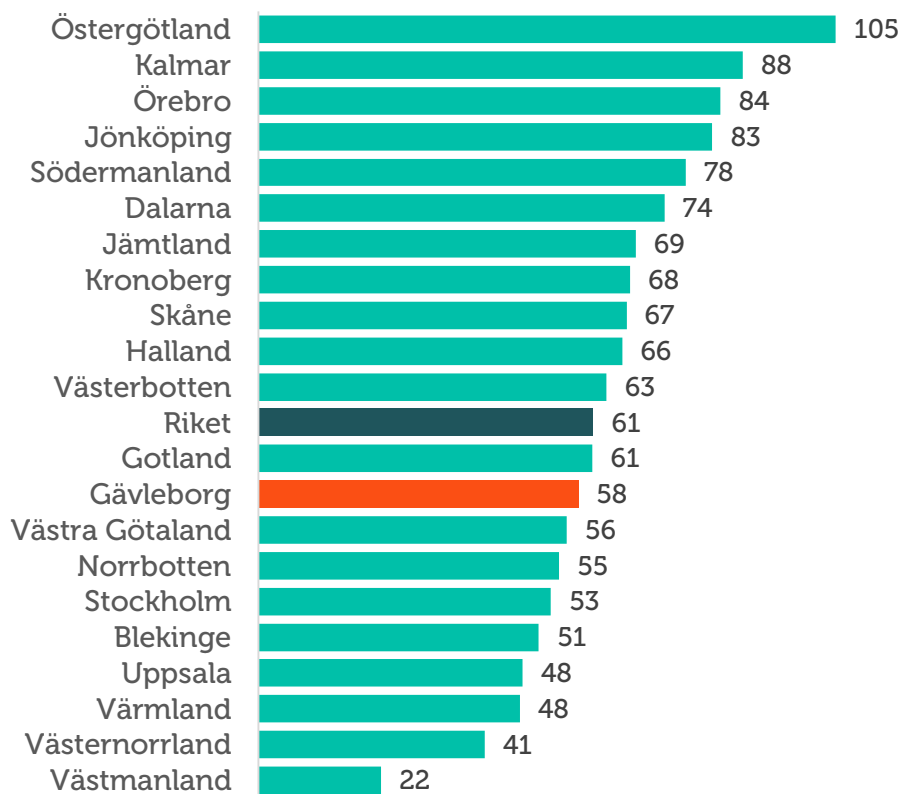
Vi känner absolut ingen kompetensbrist utan tvärtom, när vi söker medarbetare så har vi många att välja mellan. Vi använder oss av mycket internutbildningar vilket kan vara en anledning till att vi känner att vi har tillräckligt med kompetens i vårt företag.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Gävleborgs län och riket 1995-2019

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2019

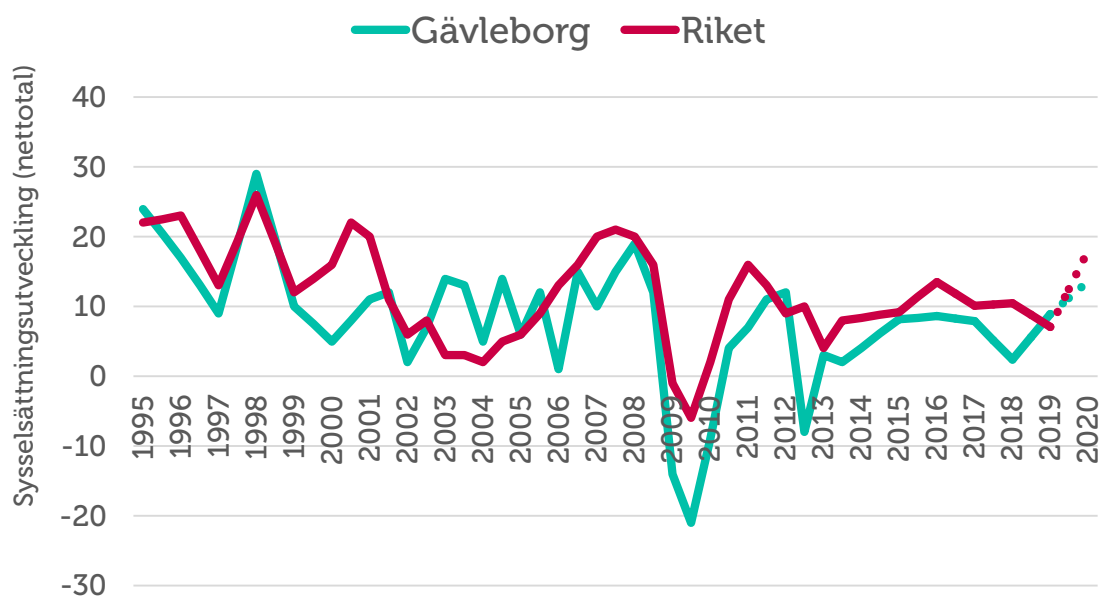
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten i Gävleborg har återhämtat sig sedan fjolårets kraftiga nedgång och nettotalet är nu 9, i fjol var nettotalet 2. Riksgenomsnittet i år är nettotal 7. Sammanlagt har 19 procent av företagen ökat antalet anställda samtidigt som tio procent har minskat sin personalstyrka. Ökningen av sysselsättningstillväxten innebär att Gävleborgs län tangerar sin högsta nivå av tillväxttakt sedan avmattningen år 2011 – 2012. Trots en god sysselsättnings-tillväxt blev årets utfall dock lägre än vad företagen förväntade sig i fjolårets mätning.

Liksom för riket tror företagen i länet på en ökad sysselsättningstillväxt under de kommande tolv månaderna, vart femte företag förväntar sig kunna öka personalstyrkan.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Gävleborgs län och riket 1995-2019

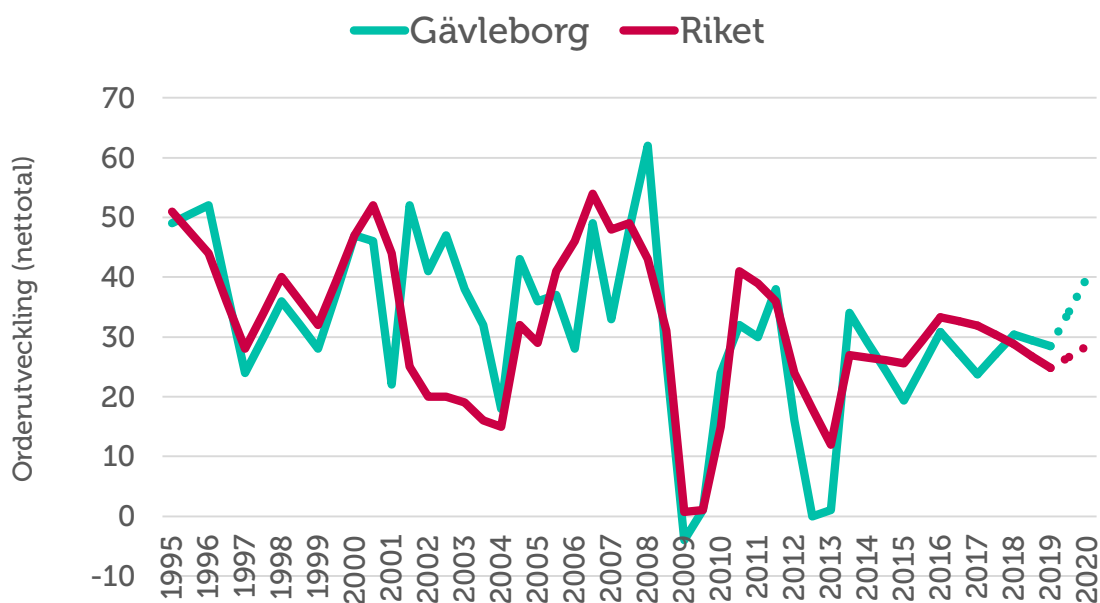

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Finanskrisen 2012-2013 slog hårdare mot Gävleborgs län än för riket som helhet, vilket märkts av i orderutvecklingen som gått i linje med riksgenomsnittet men med något fler toppar och dalar. Tillväxttakten i orderingången har avtagit under det senaste året, men företagen i länet ligger fortsatt över riksgenomsnittet. Länets sammanlagda netttotal är 29, jämfört med riksgenomsnittets netttotal 25. Av länets företag uppger 44 procent att orderingången ökat under de senaste tolv månaderna medan 15 procent uppger en minskad orderingång. Prognosen för de kommande tolv månaderna är en kraftigt ökad tillväxttakt med en orderingång som förväntas hamna på ett netttotal på 40 i Gävleborgs län respektive 28 för riket som helhet.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Gävleborgs län och riket 1995-2019

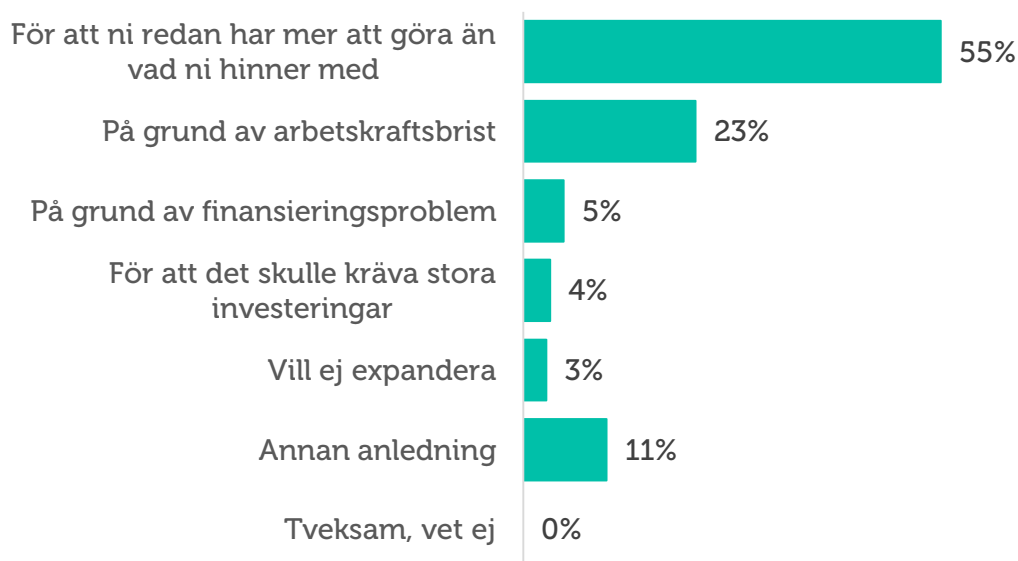
Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag behöva tacka nej till order. I Gävleborgs län har 45 procent av företagen tvingats tacka nej till order under det senaste året, vilket är betydligt fler jämfört med fjolårets 35 procent. Det är även fler än i riket som helhet där 41 procent av företagen tvingats tacka nej till order under de senaste tolv månaderna.

Av de som tackat nej till order svarar 55 procent av företagen att huvudorsaken är att de redan har mer att göra än de hinner med. Det är färre än i fjol då 73 procent av företagen uppgav det som främsta anledning.

Samtidigt har andelen företag som tackat nej till order på grund av arbetskraftsbrist ökat sedan fjolårets rapport. Som vi kommer att redogöra för senare i texten upplever en större andel företag i Gävleborg än i riket kompetensbrist som främsta tillväxthinder, vilket kan förklara varför kapacitetsbrist är den främsta anledningen till att företagen i länet tvingas tacka nej till order. Kompetens- och matchningsproblematiken i länet kan även förklara varför arbetskraftsbristen upplevs som mer betydande i årets rapport jämfört med i fjol.

Figur 6 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

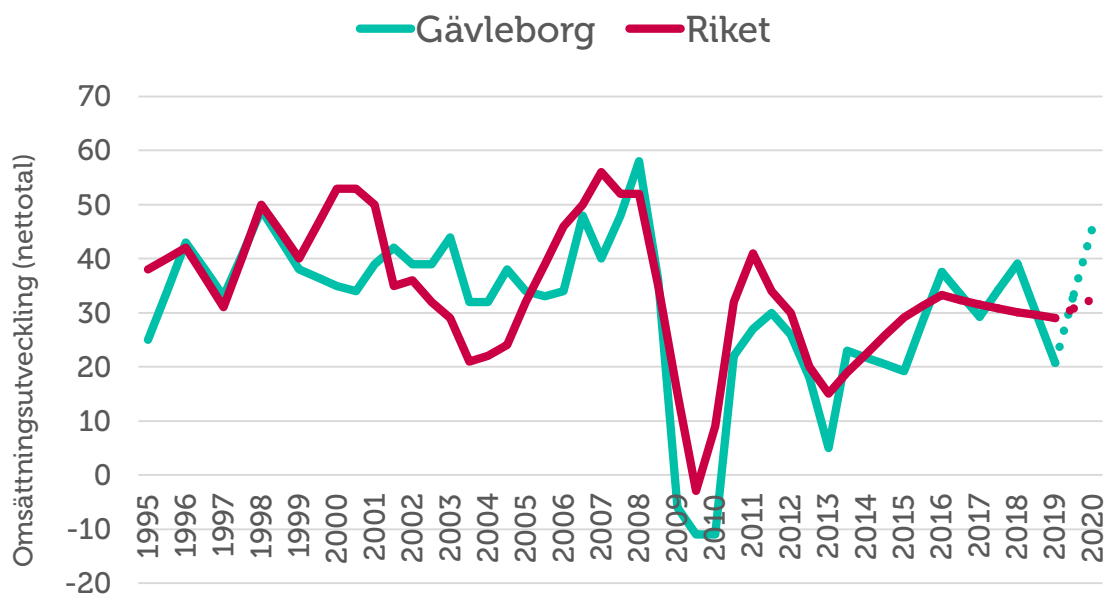
Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Gävleborgs län är fortsatt positiv men har gått ner sedan den senaste undersökningen, från nettotalet 39 till årets nettotal på 21. Omsättningsutvecklingen bland Gävleborgs företagare ligger därmed under landets genomsnittliga utveckling, där tillväxten under de senaste tolv månaderna resulterat i nettotalet 29. Av länets företag har 44 procent upplevt en ökad omsättning samtidigt som 23 procent upplevt att den minskat.

Förväntningarna inför det kommande året är mycket goda, där nettotalet för 2020 förväntas ligga på 46. Detta kan jämföras med riket i genomsnitt, där nettotalet förväntas öka till 33 på tolv månaders sikt.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Gävleborgs län och riket 1995-2019

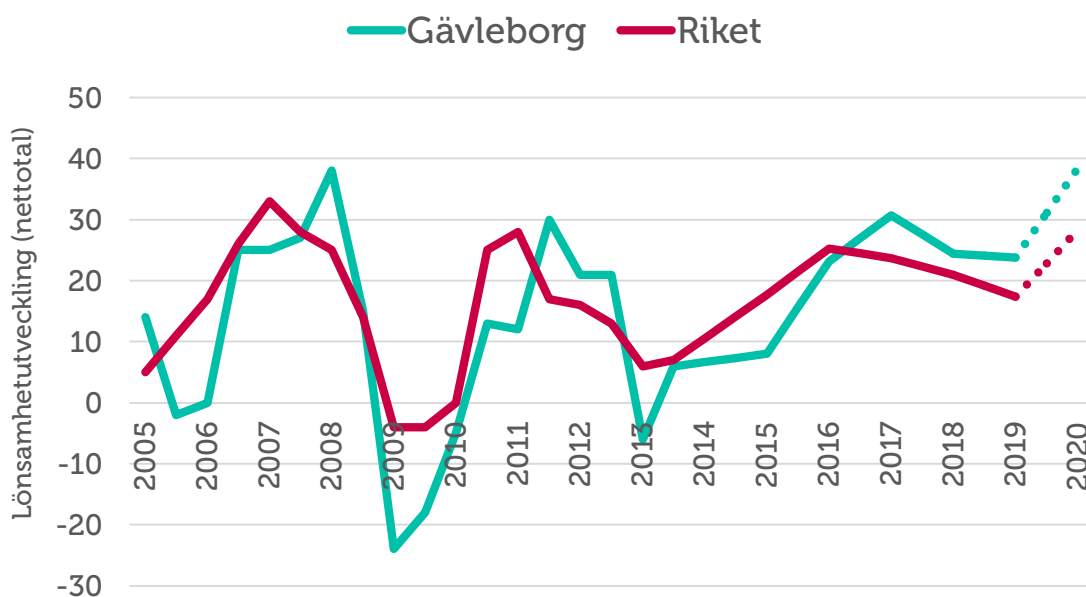
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis beroende av lönsamhetsutvecklingen. Rörelserna i lönsamheten avspeglar framför allt hur småföretagen påverkas av den internationella konjunkturen men också av svängningar i den inhemska ekonomin.

Tillväxten av lönsamheten för småföretagen i Gävleborgs län är fortsatt god och sedan fjolårets mätning ligger nettotalet oförändrat på 24, vilket är högre än riksgenomsnittet. Av företagen i länet uppger 41 procent att de haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna samtidigt som 17 procent uppger att den minskat. Riket som helhet har sett en marginellt vikande tillväxttakt i omsättningen under året som gått och det genomsnittliga nettotalet för landets företagare är 17, se figur 8.

Förväntningarna inför det kommande året är mycket positiva med omkring hälften av företagen som förväntar sig en förbättrad lönsamhet.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Gävleborgs län och riket 2005–2019

Företagens prisförväntningar

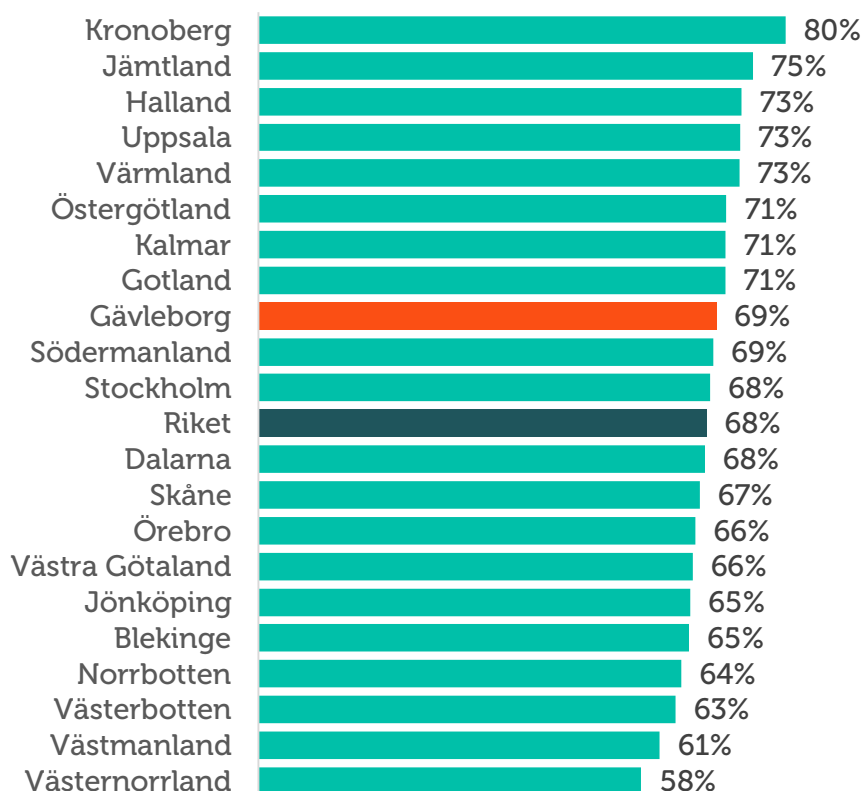
Företagens planer på eventuella prisförändringar skiljer sig signifikant från fjolårets rapport. Av företagen i länet tror 51 procent på ökade försäljningspriser, i fjol var det 40 procent, och endast 4 procent av företagen tror på lägre försäljningspriser.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Gävleborgs län har samma expansionsutsikter som i fjol, 69 procent anser att de har goda utsikter att expandera på sikt. Riksgenomsnittet är 68 procent. I figur 10 ser vi att företagens upplevda expansionsmöjligheter har ökat stadigt sedan år 2015. Nästan nio av tio företag i Gävleborg vill växa.

De två främsta tillväxthindren för småföretagen i Gävleborgs län är svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft samt tuff konkurrens. Var tredje företag anser att svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är det största hindret, vilket är högre än riksgenomsnittet. Problemen med kompetensbrist och matchning på Gävleborgs arbetsmarknad fortsätter att vara betydande. Det näst största tillväxthindret är tuff konkurrens vilket 16 procent av företagen svarade.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2019

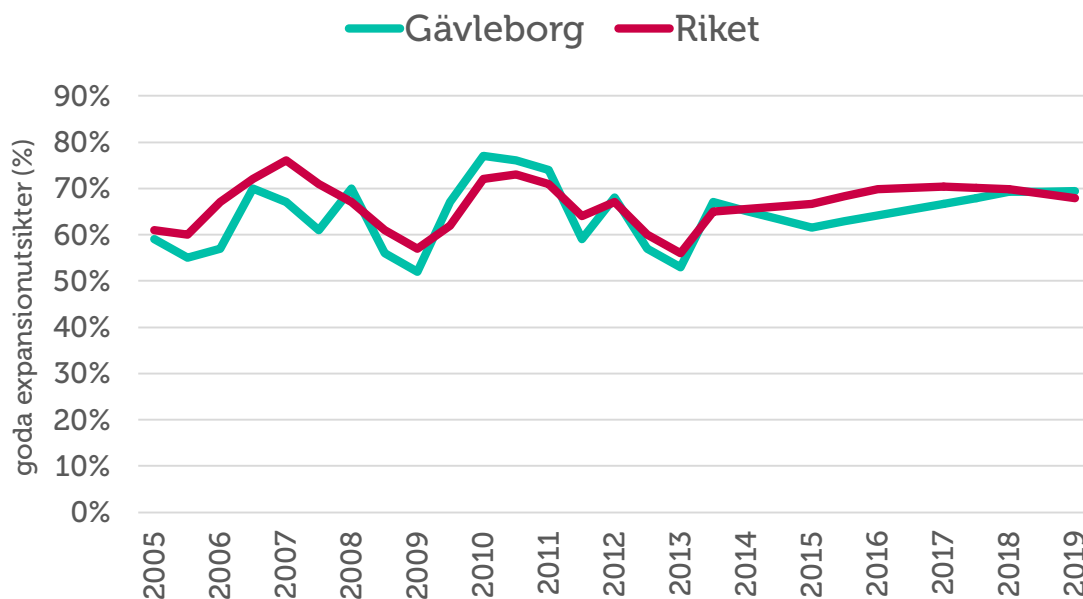

Kjell Karlsson

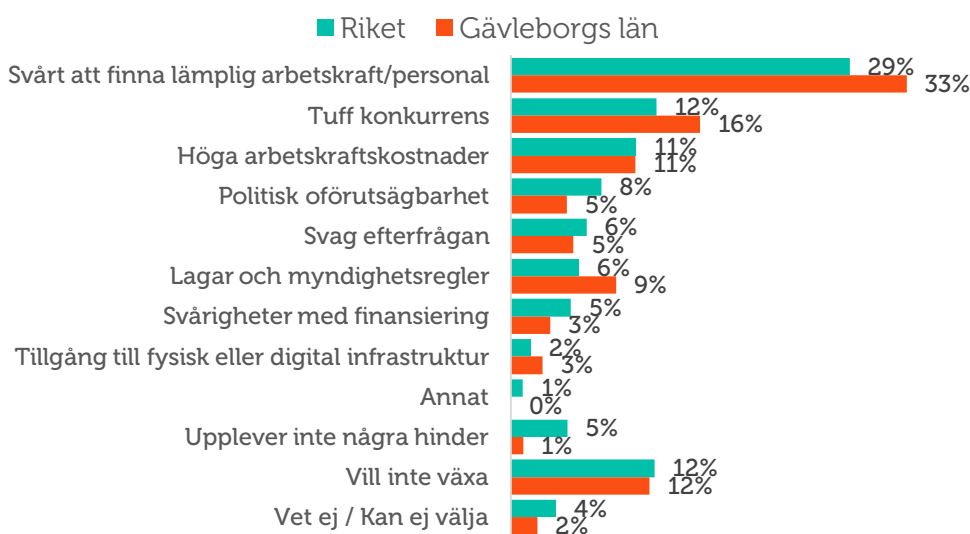
Kontorschef Gästrikland Swedbank

I kontakt med företagare i vårt område uppfattar vi att de flesta ser positivt på konjunkturen och inte märker av någon nedgång. Det är ett högt kapacitetsutnyttjande i de flesta branscher med ett visst undantag vad gäller bostadsbyggande. Vi ser att investeringsviljan är stor gällande ersättningsinvesteringar men även hyggligt stor för att öka kapacitet. Många uttrycker dock fortfarande problem med att hitta kunnig personal.

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Gävleborgs län och riket 2005-2019

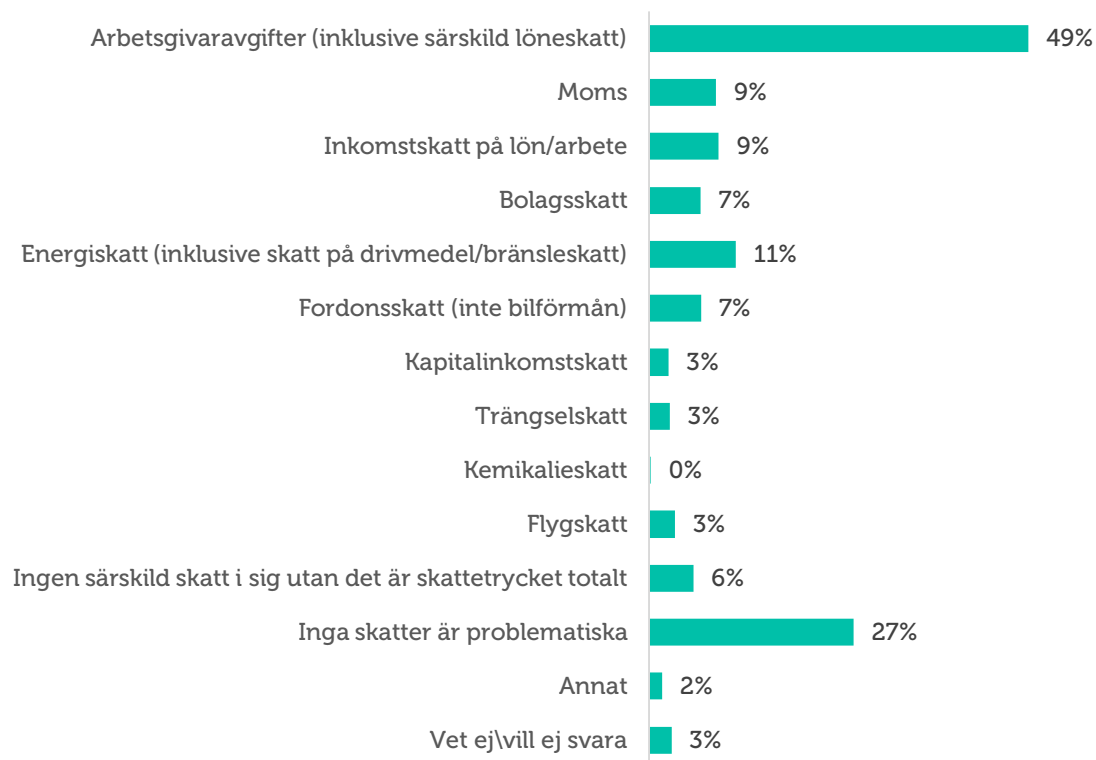
Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Gävleborgs län och i riket 2019 (procent)

Tittar vi specifikt på skatteområdet (Figur 12) ser vi att det framförallt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget. Energiskatt upplevs som ett större hinder för företagen i Gävleborg jämfört med riksgenomsnittet. En sannolik förklaring till detta är att skatt på bensin och diesel påverkar län med stor landsbygd i högre utsträckning än andra. Även moms samt inkomstskatt på lön/arbete upplevs som

hinder. Dessa skatter anses dock i mindre grad utgöra ett hinder för tillväxten i företaget. Omkring var fjärde företag anser inte att skatter utgör ett hinder för utvecklingen av företaget.

Figur 12 Om det finns skatter som du upplever utgör hinder för er att driva ert företag på önskat sätt, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

Slutsatser

Konjunkturen hos Sveriges småföretag med 1–49 anställda har försvagats under det senaste året. Den samlade konjunkturindikatorn i Småföretagsbarometern 2019 sjönk till 61 jämfört med 69 förra året och är därmed långt under det historiska snittet på 76. Det är dessutom en påtagligt svagare konjunktur än vad företagarna förväntade sig förra året. De främsta orsakerna till nedgången jämfört med föregående undersökning är en svagare ökning i företagets orderingång följt av sysselsättning och omsättning. Småföretagen upplever alltså fortsatt en relativt god tillväxt även om konjunkturtoppen har passerats.

I Gävleborgs län har konjunkturläget försämrats något under de senaste tolv månaderna och den sammanvägda konjunkturindikatorn blir i årets mätning 58, jämfört med 72 i fjol. Utfallet i årets undersökning blev därmed inte som företagen i länet förväntade sig i fjolårets mätning.

De främsta hindren för företagets tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens, höga arbetskraftskostnader samt tuff konkurrens. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Gävleborg har omkring fyra av tio företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till att företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Oavsett konjunkturläge är förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagsbarometern 2019 visar att reformer skulle ha stor betydelse, framförallt inom tre områden.

Säkra småföretagens tillgång till kompetens

Småföretagens svårigheter att hitta arbetskraft med rätt kompetens är utbredd och hämmar deras expansionsmöjligheter. Kvaliteten i det svenska utbildningssystemet behöver säkras och bli mer anpassat efter arbetsmarknadens efterfrågan. Detta i kombination med förenklade anställningsregler kan förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga platser.

Sänk kostnaden att anställa och underlätta rekrytering

Många företag upplever att kostnaderna att anställa är för höga. Fler vägar in i arbetslivet behövs för de grupper som idag står utanför arbetsmarknaden. Förenkla regelverket vid nyanställningar och en översyn av lagen om anställningsskydd (LAS).

Öka incitamenten att starta företag

Många svenskar funderar på att starta företag men det är betydligt färre som tar steget fullt ut. En bidragande faktor är att socialförsäkringssystemet är mer anpassat för anställda än för företagare. En översyn av socialförsäkringssystemet behövs för att öka incitamentet att starta företag. Fler skulle sannolikt våga förverkliga sina affärsidéer om balansen mellan risk och avkastning förbättrades.